

КИЧИК БИЗНЕСНИНГ ГЛОБАЛИЗАЦИЯ ДАВРИДА РИВОЖЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ

Олим Сабинович Казаков

Иқтисод фанлари номзоди, профессор в.б.,
Менежмент кафедраси,
Наманган муҳандислик технология институти
olimkzkv@gmail.com

Бекзод Алижонов,

Талаба,
Наманган муҳандислик технология институти

<https://doi.org/10.37547/jcass/volume02issue02-a19>

Аннотация: Мамлакатлар иқтисодиётининг ривожланишига таъсир этаётган глобализация жараёнлари кичик бизнеснинг ривожланишига ҳам таъсир кўрсатмоқда. Бундай шапроитларда тадбиркорлар ўзларининг маҳсулотлари ва хизматларини рақобатбардошлилигини ошириш учун барча зарурий чораларни кўрадилар. Мақолада глобализация масалалари ўрганилган ва унинг мамлакат иқтисодиётига таъсири аниқланган. Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятининг ривожланишининг ўзига хос йўллари ва асосий йўналишлари аниқланган.

Калит сўзлар: Глобал ўзгаришлар, кооперация, капитал, кичик бизнес, тадбиркорлик, стратегиялар рентабеллик, рақамли технология, информацион технологиялар.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Олим Сабинович Казаков

Кандидат экономических наук, и.о. профессора,
Кафедра Менеджмент,
Наманганский инженерно-технологический институт
olimkzkv@gmail.com

Бекзод Алижонов

Студент,
Наманганский инженерно-технологический институт

Аннотация: Глобальные изменения в развитии экономики стран влияет и на развитии малого бизнеса и предпринимательство. Предприниматели, в этих условиях, должны принимать все необходимые меры по повышению конкурентоспособности своих продуктов и услуг. В статье рассмотрены вопросы глобализация и ее влияния на экономику страны. Определены основные направления и специфические пути развития малого бизнеса и предпринимательство в этих условиях.

Ключевые слова: Глобальные изменения, кооперация, капитал, малый бизнес, предпринимательство, стратегии, рентабельность, цифровая технология, информационные технологии.

FEATURES OF DEVELOPMENT OF SMALL-SCALE BUSINESS IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Olim Sabirovich Kazakov

Candidate of Economic Sciences, Professor,
Department of Management,
Namangan Institute of Engineering and Technology
olimkzkv@gmail.com

Bekzod Alijonov

Student
Namangan Institute of Engineering and Technology

Abstract: Global changes in development of economy of the countries influences and on development of small-scale business and business. Businessmen, in these conditions, should take all necessary measures on increase of competitiveness of the production and services. In article questions globalisation and its influences on national economy are considered. The basic directions and specific ways of development of small-scale business and business in these conditions are defined.

Keywords: Global changes, cooperation, the capital, small-scale business, business, strategy, profitability, digital technology, information technology.

Кириш

Ҳозирги вақтда мамлакатлар иқтисодиётида жуда муҳим ўзгаришлар амалга оширилмоқда. Мамлакатлар ўртасида интеграция жараёнларининг мустаҳкамланиб кетиши улардаги иқтисодиёт субъектлари фаолиятида жадал ўзгаришларни амалга оширилишини ва кўплаб омилларни ўз фаолиятида ҳисобга олишни тақозо этмоқда. Жаҳондаги глобал ўзгаришлар ва сиёсатдаги ўзгаришлар иқтисодий ва бизнесга оид жараёнларни, шу жумладан, технологиялар, транспорт ва коммуникацияларга оид жараёнларни ривожланиши йўлидаги “жанг”да фаолиятини тўлиқ сақлаб қолиши учун тадбиркорларни турли хил ўзгаришлар қилишга мажбур қилади. Мисол учун, стратегияларини ўзгартириш ва ўзлари яшаб турган мамлакат чегараларидан ташқарига, яъни, глобал оламга чиқиш каби янгиликлар қилишга ундайди. Рақобат курашининг кескинлашуви, Бозорларнинг чегараланганлиги,

самарали ва арзон иқтисодий ресурсларга бўлган талаб тадбиркор кишиларни ҳозирги кундаги ҳаракатларини ўзгартириб замонга ҳамнафас ҳолатда стратегиялар танлашга мажбур қилади. Иқтисодиётни ривожланишининг бугунги даврида кичик бизнес ва тадбиркорлик кишиларни оғир иқтисодий ҳолатидан олиб чиқиб, аҳолининг фаол қатламига қўшилишида энг муҳим соҳалардан бири бўлиб келмоқда. Шундай экан, тадбиркорлар ўзлари қўллаётган анъанавий бизнес сиёсатларидан воз кечиб, ўзларига қўйган чегараларни олиб ташлаб, бошқача бир муқобил бошқарув йўллари танлаб глобализация оламига қадам қўйсалар, бу албатта, бизнеснинг янада ривожланишига муҳим бир қадам бўлади. Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда мақолада, глобаллашувнинг миллий иқтисодиётга ва кичик бизнесга таъсири, кичик бизнеснинг глобализация жараёнида фаол иштирокчиси бўлиш йўлида қандай

Иқтисод / Экономика / Economics

қадамлар ташлаш кераклигини кўрасатиб ўтиш мақсад қилинган.

Глобаллашув замонавий жаҳон иқтисодиёти ривожланишидаги энг асосий жараёнларнинг бири бўлиб, иқтисодий жараёнларнинг байналминаллашувининг юқори поғонаси ҳисобланади. Дунёдаги меҳнат тақсимооти, умумжаҳон ишлаб чиқариш кооперацияси, ташқи савдо ва халқаро иқтисодий жараёнларнинг бошқа турлари ривожланиши натижасида миллий **Кириш**

Ҳозирги вақтда мамлакатлар иқтисодиётида жуда муҳим ўзгаришлар амалга оширилмоқда. Мамлакатлар ўртасида интеграция жараёнларининг мустақамланиб кетиши улардаги иқтисодиёт субъектлари фаолиятида жадал ўзгаришларни амалга оширилишини ва кўплаб омилларни ўз фаолиятида ҳисобга олишни тақозо этмоқда. Жаҳондаги глобал ўзгаришлар ва сиёсатдаги ўзгаришлар иқтисодий ва бизнесга оид жараёнларни, шу жумладан, технологиялар, транспорт ва коммуникацияларга оид жараёнларни ривожланиши йўлидаги “жанг”да фаолиятини тўлиқ сақлаб қолиши учун тадбиркорларни турли хил ўзгаришлар қилишга мажбур қилади. Мисол учун, стратегияларини ўзгартириш ва ўзлари яшаб турган мамлакат чегараларидан ташқарига, яъни, глобал оламга чиқиш каби янгиликлар қилишга ундайди. Рақобат курашининг кескинлашуви, Бозорларнинг чегараланганлиги, самарали ва арзон иқтисодий ресурсларга бўлган талаб тадбиркор кишиларни ҳозирги кундаги ҳаракатларини ўзгартириб замонга ҳамнафас ҳолатда стратегиялар танлашга мажбур қилади. Иқтисодиётни ривожланишининг бугунги даврида кичик бизнес ва тадбиркорлик кишиларни оғир иқтисодий ҳолатидан

олиб чиқиб, аҳолининг фаол қатламига қўшилишида энг муҳим соҳалардан бири бўлиб келмоқда. Шундай экан, тадбиркорлар ўзлари қўллаётган анъанавий бизнес сиёсатларидан воз кечиб, ўзларига қўйган чегараларни олиб ташлаб, бошқача бир муқобил бошқарув йўллари танлаб глобализация оламига қадам қўйсалар, бу албатта, бизнеснинг янада ривожланишига муҳим бир қадам бўлади. Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда мақолада, глобаллашувнинг миллий иқтисодиётга ва кичик бизнесга таъсири, кичик бизнеснинг глобализация жараёнида фаол иштирокчиси бўлиш йўлида қандай қадамлар ташлаш кераклигини кўрасатиб ўтиш мақсад қилинган.

Глобаллашув замонавий жаҳон иқтисодиёти ривожланишидаги энг асосий жараёнларнинг бири бўлиб, иқтисодий жараёнларнинг байналминаллашувининг юқори поғонаси ҳисобланади. Дунёдаги меҳнат тақсимооти, умумжаҳон ишлаб чиқариш кооперацияси, ташқи савдо ва халқаро иқтисодий жараёнларнинг бошқа турлари ривожланиши натижасида миллий иқтисодиётларнинг ўзаро алоқаси ва бир бирига боғлиқлиги кундан-кун кучайиб бормоқда. Ҳозирги иқтисодий таранглик даврда ташқи таъсирларни ҳисобга олмасдан мамлакатларнинг иқтисодий ривожланишини таъминлаш илочсиз бўлиб бормоқда. Глобаллашув - бу ҳоҳ иқтисодий, ҳоҳ ижтимоий ривожланишдаги бўлсин, жамият тараққиётининг мураккаб босқичи ҳисобланади. Глобаллашув ўзининг бошланғич давриданок умумиқтисодий ривожланишга янги таҳдидларни юзага келтирди. Улар бир қарашда Ривожланган давлатлардан бошқа барча мамлакатларга тааллуқли бўлиб кўринади, лекин умуман олганда бу

Иқтисод / Экономика / Economics

жараён ер юзидаги аксарият инсониятга тегишли. Бу эса атрофда содир бўлаётган барча воқеа-ҳодисалар ҳамда жаҳон иқтисодий тизимини барқарорлаштириш бўйича олиб борилаётган ҳаракатларда ҳамма давлатларнинг масъулиятини оширишга даъват этади. Ўтиш даври иқтисодиёти мамлакатларида миллий хўжалик тизимини юксалтириш, ҳамда, ишлаб чиқариш ва экспортни ялпи ички маҳсулотнинг катта улушини ташкил этишига эришиш мақсадида мавжуд тармоқларни ривожлантириш ва янгиларини яратишга эҳтиёж баланд бўлиб бормоқда. Маҳсулот ва хизматлар эркин савдоси халқаро бозорнинг муҳим жиҳатидир. Шуларга эътибор берар эканмиз, глобаллашув ҳозирги даврга келиб инсон ҳаётига таъсир қиладиган муҳим бир жараёнга айланиб улгурди. Шиддатли ва таранг иқтисодий ўтиш даврида бизнес ривожига қаратилган муҳим стратегиялар ишлаб чиқилмас экан, жаҳон бозорларига чиқишга интилиш бўлмас экан, кичик бизнес кичиклигича қолиб, даромадлар ўсишида сезиларли ўзгаришлар кузатилмайди. Маълумки, миллий иқтисодиётнинг нисбий афзалликларга эга тармоқларда ихтисослашуви ва халқаро савдода иштирок этиши аҳоли даромадлари ва яшаш стандартлари яхшиланишининг қўшимча манбаи бўлиб ҳисобланади.

Асосий қисм

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга тўсиқ бўлиб ҳисобланган муаммо, бу – молиявий тизимга ишончсизлик оқибатида фонд бозорининг тўлақонли равишда шаклланмай қолиши, корхоналар рентабеллик даражасининг пастлиги ва қимматли қоғоз эгаларида ҳақиқий мулкчилик ҳиссининг йўқлигидир. Макродаражадаги

молиявий барқарорлик, ишлаб чиқариш ликвидлик даражасининг ошиши, соҳаларда таркибий жиҳатдан қайта ташкиллаштириш натижасида корхоналар молиявий ахволининг яхшиланиши ҳамда инвестициялар самарадорлик даражасининг ўсиши кўп жиҳатдан инвестицион фаолликнинг ошиши кичик бизнесни ривожлантиришнинг энг муҳим омили бўлиб ҳисобланади. Иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш ва мамлакат хўжалигининг жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашуви даражасини ошириш жараёнида ички имкониятларнинг чекланганлиги ҳамда ташқи қарзнинг идора этиб бўладиган даражадаги меъёрини таъминлаш саноат сиёсатини олиб боришда мавжуд ресурслардан оқилона ва самарали тарзда фойдаланишни тақозо этмоқда. Ташқи савдони эркинлаштириш шароитида молиявий қийинчиликка учраган барча соҳалар учун субсидиялар ажратиш давлат бюджети учун мушкул ҳисобланади. Шу сабабли, қайси тармоқлар рақобатда ютиб чиқа олади, қайси тармоқларга давлат томонидан субсидиялар ажратилиши керак ва қайси тармоқ ишчиларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш билан кифояланиб қолиш кераклиги чуқур таҳлил қилинмоғи лозим. Бундан ташқари глобал рақобат ва халқаро меҳнат тақсимотининг чуқурлашуви шароитига миллий иқтисодиётнинг мослашуви натижасида юз берадиган таркибий ўзгаришлар мавжуд тизимни қайта шакллантиришга туртки бўлиши ҳамда давлатнинг ҳал қилувчи лойиҳаларга ҳомийлик қилишини тақозо этиши мумкин. А.М. Алимовнинг “Глобаллашув ва минтақавий иқтисодий интеграция жараёнлари” номли ўқув қўлланмасида кичик бизнес ва тадбиркорликни глобализация жараёнида

Иқтисод / Экономика / Economics

ривожланишига ҳисса қўшаётган ва кичик бизнесни мураккаб иқтисодий пайтда ўсиш суратини пастлашига таъсир этувчи бир қанча омиллар кўрсатиб ўтилган ва керакли тавсия, таклифлар берилган.¹ Лекин, ушбуларни ҳам таъкидлаб ўтилса, маҳаллий бизнеснинг глобализация оламига кириши учун фойдали бўлади. Биламизки, глобализацияда халқаро бизнес муҳити, бозорларнинг ривожланганлиги, халқаро рақобат ва харажатлар кичик бизнеснинг жадал суръатларда ривожланишига таъсир этувчи омиллардан ҳисобланади.

Мамлакатимизда кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолияти жадал суръатларда ривожланиб бормоқда, унинг иқтисодиётнинг асосий турларидаги улуши ортиб бормоқда (1-жадвал). Мамлакатимиз ялпи ички

маҳсулотда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг улуши ҳозирги вақтда 56 фоиздан юқорироқни ташкил этмоқда. 2016 йили унинг улуши 64,9 фоизни ташкил этганини эсга олсак, бу йўналишда жуда катта имтиёзлар берилишига ва қўллаб-қувватлашлар амалга оширилишига қарамасдан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши бир оз пасайганини кўришимиз мумкин. Албатта, бунда иқтисодиётнинг бошқа секторларининг юқори даражада ривожланиши, йирик корхоналар сонининг ортиши ҳам сабаб бўлган. Шунга қарамасдан, кичик бизнес фаолияти янада жадаллашиши лозим эди. Кичик бизнеснинг мамлакатимиз экспорт салоҳиятидаги улуши 2018 йили 27,2 фоизни ташкил этган бўлса, 2019 йилга келиб бу улуш 27,0 фоизни ташкил этди.

1-жадвал

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ЯИМ ва ЯХМ даги улуши, %²

№	Вилоятлар ва шаҳарлар	2016 йил	2017 йил	2018 йил	2019 йил	2020 йил Январь-март ойларида
1	Қорақалпоғистон Республикаси	61,1	55,7	55,2	54,4	43,9
2	Андижон	83,1	79,6	72,3	71,4	56,1
3	Бухоро	78,4	79,0	80,3	75,7	65,1
4	Жиззах	83,4	84,3	85,3	84,1	74,8
5	Қашқадарё	64,9	64,9	63,7	60,1	58,5
6	Навоий	48,8	47,8	41,0	31,3	20,9
7	Наманган	78,7	79,6	80,0	79,2	65,0
8	Самарқанд	80,1	81,5	80,3	78,2	68,9

¹ А. М. Алимов, "Глобаллашув ва минтақавий иқтисодий интеграция жараёнлари" Ўқув қўлланма. Тошкент, 2016, 186.

² Ўзбекистонда кичик тадбиркорлик. Статистик тўплам. Тошкент, 2020 й. 190 б.

Иқтисод / Экономика / Economics

9	Сурхондарё	78,0	78,5	80,0	78,2	67,4
10	Сирдарё	74,4	76,4	76,5	73,2	59,3
11	Тошкент	66,2	63,3	57,7	52,7	43,9
12	Фарғона	72,6	70,3	70,7	67,0	56,9
13	Хоразм	78,2	78,0	77,8	75,3	65,9
14	Тошкент шаҳри	63,7	63,9	65,1	60,4	51,6
	Жами	64,9	63,4	60,4	56,5	

Худудлар бўйича кичик тадбиркорликнинг ЯХМдаги улушининг энг кўп қисмини Жиззах (74,8 %), Самарқанд (68,9 %), Сурхондарё (67,4 %), Хоразм (65,9 %) ва Бухоро (65,1 %) вилоятлари ташкил этди. Навоий вилоятида ушбу кўрсаткич (20,9 %) энг паст бўлиб қолмоқда.

2020 йилнинг январь-март ойларида худудлар бўйича кичик тадбиркорлик субъектлари маҳсулотлар (товар, хизматлар) экспортининг жамига нисбатан энг кўп улуши Наманган вилоятида – 84,1 %, Хоразм вилояти- 82,9 %, Самарқанд вилоятида – 74,9 %, Сурхондарё вилоятида – 73,4 %, Сирдарё вилоятида – 67,0 %, Жиззах вилоятида – 57,1 %, Фарғона вилоятида – 51,9 % ва Андижон вилоятида – 50,9 % ни ташкил этган. Энг паст кўрсаткич Қорақалпоғистон Республикасида – 20,1 % ни ташкил этди. Ушбу ҳолатдан тезроқ ва самаралироқ тарзда чиқиб олиш учун кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятини глобализация даврининг хусусиятларига тезроқ мослаб олиш талаб этилади. Бу даврда кутиб туриш имкониятни бой беришга олиб келади. Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи субъектлар ва тадбиркорлар коммуникацион жараённинг мунтазам қатнашчилари бўлишлари ва ахборот технологияларини ўзларида кенг миқёсда жорий этишлари муҳим аҳамият касб этади.

Коммуникация ва ахборот технологияларининг ривожланганлиги глобализация жараёнида асосий ролни ўйнайди ва албатта, глобализация жараёнининг самаралироқ равишда амалга ошишига ёрдам берадиган керакли кўрсатмалар топишга ўз ҳиссасини қўшади. Янги пайдо бўлаётган халқаро бозорлар ҳам глобализациядан олинадиган иқтисодий фойдалар, технологик ривожланиш ва кўплаб шароитларнинг яхшиланиши каби зарурий кўникмаларни биладилар, бу эса халқаро бозорга кирмоқчи бўлган бизнес лидерлардан кучли ирода ва керакли малакани талаб қилади.

Ахборот ва коммуникация технологиялари, жадаллик билан ривожланаётган туризм, кенг тарқалаётган маданият алмашинуви ва яшаш стандартларининг яхшиланиши кўп ривожланаётган мамлакатларда дунёнинг бошқа минтақаларидан келган турли хил истеъмолчилар гуруҳларининг пайдо бўлишига ўз ҳиссасини қўшмасдан қолмайди. Бу эса ишлаб чиқарувчилар ва савдо-сотиқ ишлари билан шуғулланувчи тадбиркорларга халқаро бозорга чиқиш йўлидаги зарур имкониятлардан бирини беради. Бизнес лидерлар бундай имкониятда ўзларининг маҳсулот ва хизматларини дунёнинг турли жойларидан келган харидорларга тақлиф қилишлари ва халқаро бозор

Иқтисод / Экономика / Economics

қоидалари асосида сотишлари мумкин. Мана нима учун бутун жаҳон бизнесменлари глобализация оламига киришга ва халқаро бозор иштирокчисига айланишга ҳаракат қиладилар.

Бизнес вакиллариининг глобал стратегияларга қўшилишининг бир сабаби шуки, рақобатбардош хорижий бозорларни қўлга киритиш ва маҳаллий бозорлардаги рақобатдан қочиш. Халқаро бозорлардаги рақобат катта ва халқаро бозорларни эгаллаб олишни мақсад қилган кўп миллатли рақобатчилар билан тўлган бозорлардир. Бизнес лидерлар халқаро бозорлардаги рақобатчиларга қарши курашиб ўзларининг рақобатбардошлилигини оширадilar. Халқаро бозорларга чиқиш нафақат бизнес ривож учун балки, миллий иқтисодиётнинг кўплаб тармоқлари учун ҳам фойдалидир.

Ишлаб чиқариш, илмий-техникавий ва технологик нуқтаи назаридан глобаллашув натижасида янги юқори технологик ишлаб чиқариш усулига ўтилиши ва янги технологияларнинг тез ва кенг тарқалиши орқали ишлаб чиқариш кўламининг кескин кенгайиши юз беради яъни, товар, хизмат ва капитал ҳаракати олдидаги тўсиқлар имкон қадар бартараф этилади. Транспорт ва алоқа тизими сифатининг кескин яхшиланиши, товар ва хизматларнинг тез тарқалишини таъминлайди. Ҳозирги кунда маълумот алмашинуви деярли бир зумда амалга оширилмоқда. Иқтисодий имконият ва шартномалар ҳақидаги маълумотлар жаҳон узра тезлик билан узатилмоқда. Экспорт ва импорт товарларини бир жойдан иккинчи жойга етказиб бериш учун эса бир неча кун ёки ҳафталар талаб этилади холос. Агар, ер куррасининг

бир бозорида ўзгариш содир бўлса, бир-икки дақиқада у дунёнинг бошқа жойларида маълум бўлади. Бу асосан фонд биржалари, валюта ва товар бозорлари, шунингдек, илмий янгиликлар ва уларни ҳаётга татбиқ этилиши воқеликларига хос бўлиши мумкин. Шулардан келиб чиқиб, ҳозирги даврда бир-биридан узоқда бўлган ҳамкорлар учун масофа жиддий муаммо эмаслигини таъкидлаш жоиз.

Хулоса ва тавсиялар

Ўзбекистон шароитидан келиб чиқиб, кичик бизнесни ривожланиши ва глобал оламга ўзининг хизмат ва маҳсулотларини таклиф қила олиши учун юртимизда логистика муаммоларини бартараф этиш ва бу соҳани ривожлантириш учун ғов бўлаётган баъзи бир тўсиқларни олиб ташлаш энг муҳим томонлардан биридир. Шу ўринда айтиб ўтиш керак-ки, Ўзбекистонда Ҳозирги кунда 6 та логистика марказлари мавжуд бўлиб, улардан 2 та энг йириги: “Ангрен” ва “Навоий Интермодал” логистика марказларидир. Ушбу марказлар орқали ҳозирги пайтда автомобил, темирйўл ва авиа қатновларни амалга оширилмоқда. Бу марказлар хизматларидан ҳар йили миллионлаб инсонлар фойдаланади. Ўрганилган адабиётларда глобализация даврида кичик бизнесни ривожлантиришга доир яна кўплаб тавсиялар берилган. Лекин шуни ҳам алоҳида таъкидлаш жоиз-ки, ҳозирги иқтисодий жараён тадбиркорларни жаҳон бозорларига чиқишга ундаган бир пайтда, бизнес лидерлар замонавий ахборот технологиялардан, рақамли технологиялардан ҳам мақсадли фойдаланишлари бизнес даромадларини сезиларли даражада ўсишига асосий қадам ва сабаблардан бири бўлади.

Фойдаланилган адабиётлар

Иқтисод / Экономика / Economics

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сон “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Фармони. Тошкент, “Ўзбекистон”, 2017 йил.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 7 июндаги ПҚ-3777-сон ““Ҳар бир оила - тадбиркор” Дастурини амалга ошириш тўғрисида”ги Қарори. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 08.06.2018 й., 07/08/377/1325-сон.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 7 мартдаги ПҚ-4231-сонли “Ҳудудларда аҳолини тадбиркорликка кенг жалб қилиш ва оилавий тадбиркорликни ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори.
4. Абдуллаев Ё., Юлдашев Ш. Малый бизнес и предпринимательство. – Т.: IQTISOD - MOLIYA, 2008. 340 с.
5. А. М. Алимов, “Глобаллашув ва минтақавий иқтисодий интеграция жараёнлари” Ўқув қўлланма. Тошкент, 2016, 186.
6. Ristovska Katerina, Ristovska Aneta, Conference paper, “The impact of globalization on the business”
7. Olim Sabirovich Kazakov, & Ilhom Mahamadjanovich Kamoliddinov. (2021). SOME QUESTIONS OF INCREASE OF EFFICIENCY IN ACTIVITY ENTERPRISE SUBJECTS. *Journal of Central Asian Social Studies*, 2(01), 160-169. <https://doi.org/10.37547/jcass/volume02issue01-a24>
8. Kazakov O. (2020). КИЧИК БИЗНЕС СУБЪЕКТИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎЛЛАРИ. *Архив научных исследований*, 1(2). извлечено от <https://tsue.scienceweb.uz/index.php/archive/article/view/3729>
9. Lutfulla Xabibullayevich Ubaydullayev, & Bakhtiyor Nabijanovich Dedajanov. (2021). THE DIGITAL ECONOMY: ADVANTAGES AND RISKS. *Journal of Central Asian Social Studies*, 2(01), 153-159. <https://doi.org/10.37547/jcass/volume02issue01-a23>
10. Catter III, J.J., Kidwell, R.E. (2014). Function, governance, and trust in successor leadership groups in family firms. *Journal of Family Business Strategy*, 5(3), 217-228. doi: 10.1016/j.jfbs.2013.06.001.
11. Chrisman, J. H., Chua, J. J., Sharma, P. (1998). Important Attributes of Successors in Family Businesses: An Exploratory Study. *Family Business Review*, 11(1), 19–34. doi: 10.1111/j.1741-6248.1998.00019.
12. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. – М.: Эксмо, 2016, – 1056 с.
13. Nabijanovich, D. B. (2019). Issues of support and stimulation of exporting enterprises and ways of their elimination. *American Journal of Economics and Business Management*, 2(3), 44-56.
14. Казаков О.С. Improving the management activity of the fruit and vegetable industry . Журнал “Theoretical & Applied Science” № 12/ 2018interprises.
15. Казаков О.С. The Role of the Textile Industry in the Economy of Uzbekistan Журнал *Asian Journal of Technology & Management Research (AJTMR)* ISSN: 2249 -0892 Vol9 Issue-2, Dec -2019
16. Курс предпринимательства: Учебник для вузов. / В.Я.Горфинкель,

Иқтисод / Экономика / Economics

- В.А.Швандар, Е.М.Купряков и др.; –М.:
Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 439 с.
17. Катъкало В.С., Панибратов А.Ю.
Основы бизнеса: Учебник. –СПб.:
Издат. дом С.-Претерб. гос. ун-та, 2006.
– 290 с.
18. Ғуломов С.С. Тадбиркорлик ва
кичик бизнес. – Т.: “Шарқ” нашриёт-
матбаа акциядорлик компанияси бош
тахририяти. 2002. – 365 б.
19. Ўзбекистонда кичик
тадбиркорлик. Статистик тўплам.
Тошкент, 2020 й. 190 б.